

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku H. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 października 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 24 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o zasądzenie kosztów zastępstwa wedle norm przepisanych pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 22 czerwca 2017 r. odmówił H. J. prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach, ponieważ nie udokumentował okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego 25 lat oraz 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z 16 lutego 2018 r., sygn. akt V U (...), oddalił odwołanie wnioskodawcy (pkt 1), rozstrzygając o kosztach procesu (pkt 2).

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 24 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...), oddalił apelację odwołującego się (pkt 1), orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 2).

Wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył w całości. Zarzucono naruszenie prawa materialnego, to jest:

(-) art. 9 ust. 2b ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993 ze zm. – w brzmieniu obowiązującym do 30 grudnia 2012 r.) w związku z art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1397), przez błędną wykładnię polegającą na przypisaniu miejscu zameldowania charakteru prawno-kształtującego, mimo że z treści powołanych przepisów wynika wprost, że obowiązek meldunkowy ma charakter *stricte* deklaratoryjny, co jednoznacznie potwierdza także utrwalona praktyka orzecznicza;

(-) punktu 1. poz. 83, działu II, wykazu A - dotyczącego stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego „oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej - załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze”, przez jego błędną wykładnię prowadzącą do konkluzji, iż praca „blacharza napraw pojazdów samochodowych” nie jest wyspecjalizowaną formą pracy „blacharza” wykonywaną w szczególnych warunkach, pomimo że praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w postaci lutowania, w którym jako podstawowe wykonywane są prace ujęte w wykazie, m.in. praca „blacharza”, pomimo iż znaczenie w przedmiotowej sprawie ma rodzaj i poziom szkodliwości rzeczywiście wykonywanej pracy, a nie dotycząca jej nomenklatura czy tym bardziej profil działalności zakładu pracy, w którym jest świadczona;

(-) § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że dla uznania, iż praca jest wykonywana w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy, konieczne jest jej wykonywanie przez pełne 8 godzin dziennie w sposób wymieniony w wykazie A, zaś dyskwalifikujące jest dokonywanie jakichkolwiek innych czynności, gdy tymczasem wykonywanie integralnie związanych z czynnością główną czynności pobocznych,

które pochłaniały relatywnie niewielką ilość czasu, nie powinno mieć znaczenia dla uznania, że praca jest wykonywana w warunkach szczególnych w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zarzucono ponadto naruszenie przepisów postępowania mogących mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

(-) art. 382 w związku z art. 244 k.p.c. w związku z art. 10 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53), przez zlekceważenie mocy dokumentu urzędowego zaświadczenia Prezydenta Miasta B. z 13 kwietnia 2017 r., czego efektem było odniesienie się tylko do informacji według Sądu niekorzystnych dla skarżącego, a pominięcie tych, które świadczą na jego korzyść;

(-) art. 278 § 1 k.p.c., przez pominięcie treści wskazanego przepisu, a tym samym porównanie warunków rodzaju pracy, jaką wykonywał skarżący, z warunkami panującymi w hutnictwie i przemyśle metalowym ujętym w wykazie A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., Dziale III - przez osobę nieposiadającą wymaganych wiadomości specjalnych zakresu branży metalowej, którymi operują m.in. biegli „ujęci w ramach działu III Listy biegłych sądowych ustanowionych przy Sądzie Okręgowym w B.”;

(-) art. 235 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 382 k.p.c., które polega na niewezwaniu przez Sąd Apelacyjny w (...) biegłego na rozprawę w celu umożliwienia pełnomocnikowi strony powodowej uzyskania ustnych wyjaśnień co do niejednoznacznych i nieprecyzyjnych twierdzeń biegłego zawartych w opinii, pomimo że pełnomocnik strony powodowej wystąpił z takim wnioskiem podczas rozprawy apelacyjnej, a do opinii - jako niejasnej - zostały uprzednio wniesione zarzuty;

(-) art. 385 k.p.c. przez oddalenie apelacji jako bezzasadnej, mimo że była ona nie tylko zasadna, ale wręcz oczywiście uzasadniona, zarówno z uwagi na zarzuty materialne, jak i procesowe.

Skarżący, we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, stwierdził, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Wniosek ten uzasadnił, wskazując, że Sąd drugiej instancji „przyznał w przedmiotowej sprawie pewne bezsporne kryteria, które nie zostały przytoczone w

uzasadnieniu Sądu Okręgowego w B., niestety nie wypełnił tych kryteriów okolicznościami odnoszącymi się do skarżącego, jak również oparł się na tych, które są oczywiście niezgodne z treścią urzędowych dokumentów - mowa tu o odmowie zaliczenia do stażu pracy okresów pracy w rodzinnym gospodarstwie rolnym od 16 kwietnia 1981 r. do 30 czerwca 1981 r., od 1 kwietnia 1985 r. do 15 maja 1985 r., a także od 30 czerwca 1978 r. do 30 sierpnia 1978 r. z uwagi na zameldowanie w S. i B.. Argument taki bezpośrednio koliduje z treścią zaświadczenia wystawionego przez Prezydenta Miasta B. z 13 kwietnia 2017 r., z którego wynika wprost, że we wskazanych okresach owe zameldowanie nie miało miejsca. Zgodnie zaś z art. 9 ust. 2b ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych i art. 28 ust. 4 ustawy o ewidencji ludności, zameldowanie ma charakter jedynie ewidencyjny, a nie prawnokształtujący, a więc, zdaniem skarżącego, okres pomiędzy 30 czerwca 1978 r., a 5 lutego 1980 r. również powinien zostać zaliczony do wymaganego stażu pracy”.

Zdaniem skarżącego, Sąd drugiej instancji popełnił uchybienia materialnoprawne, a także proceduralne, dokonując oceny na podstawie niepoprawnych informacji dotyczących stanowiska pracy, które skarżący zajmował w okresie od 1 sierpnia 1976 r. do 31 maja 1978 r. w Państwowym Ośrodku Maszynowym w N.. Skarżący podkreślił, że dla przypisania danemu stanowisku pracy przymiotu spełniającego przesłanki z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie ma znaczenia nazwa danego stanowiska czy też tym bardziej profil działalności zakładu pracy, w którym dane stanowisko funkcjonuje. Relevantne jest zaś, aby zachowane zostały warunki pewnej uciążliwości dla organizmu, która pozostaje w związku z wykonywaną czynnością, co, zdaniem skarżącego, zostaje spełnione w przedmiotowej sprawie. Dodatkowo skarżący wskazał, że nazwa czynności, na której wykonywaniu polegała jego praca w spornym okresie, a mianowicie „lutowanie” jest wymieniona wprost w tytule poz. 83 działu II wykazu A - stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.). Wymienione zaś w

świadczenie pracy stanowisko „blacharza pojazdów samochodowych” jest, według skarżącego, niczym innym niż wyspecjalizowaną w danej dziedzinie formą stanowiska „blacharza” wymienionego w pkt. 83 działu II wykazu A przytoczonego załącznika, co jego zdaniem świadczy o jaskrawej błędnej wykładni obowiązujących przepisów.

Skarżący wniósł o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa wedle norm przepisanych pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy podkreślić, że na etapie przedsądu Sąd Najwyższy nie ocenia podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 k.p.c.), lecz tylko podstawy przedsądu wymienione w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Co istotne, uwzględniając związek istniejący pomiędzy przesłankami przedsądu oraz podstawami kasacyjnym, przejawiający się m.in. w tym, że przesłanka przedsądu wymieniona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. stanowi rozwinięcie podstaw kasacyjnych i zmierza do wykazania, z jakich powodów naruszenia przepisów wskazane w tych podstawach uzasadniają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2007 r., III UK 45/07, LEX nr 898318), na etapie przedsądu brak podstaw do oceny poszczególnych dowodów i ustaleń stanu faktycznego (zob. art. 393³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, OSNC-ZD 2009/3/66, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., I UK 376/13, LEX nr 1646131).

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparł na twierdzeniu o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Oznacza to, że skarżący, we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powinien, odrębnie od podstaw kasacyjnych, wykazać naruszenie prawa (materialnego lub procesowego), które jest oczywiste i bez wątpliwości prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i z tego powodu powinna zostać przyjęta do rozpoznania. Należy podkreślić, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do

rozpoznania konieczne jest wykazanie przez skarżącego kwalifikowanej postaci naruszenia prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. przykładowo postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 68/15, LEX nr 2021943; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109). Jednocześnie należy wyjaśnić, że przesłanką uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie prawa, ale sytuacja, w której naruszenie to doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Oznacza to, że sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Uwzględniając powyższe wymagania, skarżący nie wykazał oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Odnośnie do odmowy zaliczenia do stażu pracy okresów pracy w rodzinnym gospodarstwie rolnym, to przytoczona argumentacja nie wskazuje na oczywiste naruszenie ani prawa materialnego, ani przepisów postępowania - w ramach wskazanych podstaw kasacyjnych. Co więcej, pod pozorem naruszenia przepisów prawa materialnego (9 ust. 2b ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych w związku z art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności), skarżący stawia w istocie niedopuszczalny w postępowaniu kasacyjnym zarzut dotyczący ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 1 pkt 3 k.p.c.). Sąd drugiej instancji potraktował zaświadczenie o zameldowaniu z dnia 13 kwietnia 2017 r. jako jeden z dowodów na to, że skarżący w okresie objętym tym zaświadczeniem nie mieszkał w gospodarstwie rolnym rodziców, a skarżący, pod pozorem naruszenia prawa materialnego, ocenę tę kwestionuje.

Podobnie rzecz się ma odnośnie do niewykazania okresu 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Sąd Apelacyjny, dokonując oceny materiału

dowodowego w celu ustalania, czy skarżący w spornym okresie pracował w szczególnych warunkach, uwzględnił, wbrew temu co twierdzi skarżący, nie tylko nazwę stanowiska pracy, jakie wówczas zajmował, ale przede wszystkim zakres przedmiotowy i czasowy czynności, które wykonywał na tym stanowisku, warunki pracy i stopień szkodliwości tych czynności, mając przy tym na uwadze uwarunkowania wynikające z przedmiotu działalności prowadzonej przez Państwowy Ośrodek Maszynowy w N., gdzie skarżący był zatrudniony w spornym okresie. Sąd Apelacyjny ustalił, że Państwowy Ośrodek Maszynowy w N. zajmował się świadczeniem usług transportowych, remontowych i produkcji części i sprzętu do maszyn rolniczych, a skarżący był zatrudniony na stanowisku blacharza napraw pojazdów samochodowych, zajmując się wycinaniem blachy i układaniem podłogi (łączenie blachy za pomocą lutowania), a także naprawą sprzętu rolniczego i pojazdów samochodowych ciężarowych - STAR. Z ustaleń Sądu wynika również, że praca na stanowisku blacharza napraw pojazdów nie jest porównywalna do warunków pracy i stopnia szkodliwości dla zdrowia jaki występuje w hutnictwie i przemyśle metalowym na stanowiskach wskazanych w Dziale III pod poz. 83 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. – to jest lutowanie płyt, blach i przewodów ołowianych oraz metali nieżelaznych. Uwzględniając powyższe, skarżący nie wykazał kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa, a także że zaskarżony wyrok oczywiście narusza prawo.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

Odnosnie do wniosku pełnomocnika skarżącego o „zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych pełnomocnikowi wyznaczonemu z urzędu”, należy zauważyć, że nie jest to wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, a tylko wniosek tej treści zawiera *implicite* oświadczenie, o którym mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18), a mianowicie, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej nie zostały zapłacone w całości lub w części. Brak takiego oświadczenia wywołuje skutki materialnoprawne, polegające na utracie

prawa do wynagrodzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2015 r., II UZ 28/15, LEX nr 1827133).